

2.5. Socijalno poduzetništvo i CE

Primjeri dobre prakse

e-modul 2 (Socijalno)
Poduzetništvo i kooperacije u teoriji
Listopad 2021

Tri primjera dobre prakse

- Espigoladori, ES
- Friendly City Food Co-op, SAD
- Oleicola el Tejar, ES

Espigoladors, ES

- Neprofitna organizacija u Kataloniji, Španjolska
- Sa katalonskog "espigolar", „sakupljač“ na hrvatskom
- Borba protiv otpada hrane i rasipanja, istovremeno osnažujući ljude koji su u riziku od socijalnog isključenja
- Osnovana 2014
- Mreža od preko 600 volontera

Izvor: <https://espigoladors.cat/en/>

Područje djelatnosti

- Espigolador-ova djelatnost temelji se na tri **socijalne potrebe**:
  - Bolja upotreba hrane
  - Jamstvo na zdravu prehranu
  - Stvaranje radnih mjesta za kolektive koji su u riziku socijalne isključenosti
- Espigolador model temelji se na načelima cirkularne ekonomije: ima za cilj produžiti vijek trajanja proizvoda i maksimizirati njihovu upotrebu, uz smanjenje stvaranje otpada
- Djelatnosti Espigolador usklađeni su sa sljedećim **COR** (Ciljevi održivog razvoja):

2 Nema gladi

3 Dobro zdravlje i dobrobit

8 Dostojanstven rad i gospodarski rast

10 Smanjena nejednakosti

12 Odgovorna potrošnja i proizvodnja

13 Klimatsko djelovanje

Aktivnosti 1/2

- **Sakupljanje:**
  - berba tržišno neprikladnog voća i povrća
  - Volonteri
  - Kroz uspostavljene dogovore s poljoprivrednicima
- **Donacija:**
  - Podjela prikupljenog voća i povrća društvenim subjektima
  - 90-95% ubrane hrane donira se pučkim kuhinjama

Aktivnosti 2/2

- **Transformacija:**

- Pretvorba oporavljenih proizvoda u konzerve uz davanje mogućnosti zaposlenja osobama koje su u riziku od socijalne isključenosti, mladim ljudima i ženama starijim od 45 godina
- 5-10% žetve
- Džemovi, kreme i umaci pod brendom “es imperfect”
- Mogu proizvesti i pakirati oko 1300 staklenki džema dnevno

- **Svijest:**

- Stvaranje građanskog pokreta kroz podizanje svijesti i obrazovanje
- Promicanje promjene društvene svijesti prema kulturi iskorištavanja hrane
- Radionice u školama, tečajevi, obuke, obrazovni projekti, kampanje podizanja svijesti o bacanju hrane i DOP aktivnosti

“U Espigolador-u dajemo
drugu priliku ružnom i
nesavršenom voću i povrću i
lijepom narodu.”

Što su postigli (do rujna 2021.)

1380

Tones of food recovered

875

Tones of CO₂ emissions prevented

886

Millions of litres of water saved

4372992

Portions of food served (300 g)

115

Farmers committed

1370

Awareness actions #idontwaste

Naučena lekcija

- Mjere za ekološku i društvenu održivost mogu se kombinirati u modelu cirkularne ekonomije
- Drevna praksa u kombinaciji s novim idejama može ispuniti zahtjeve iz 21. stoljeća
- Velika mreža različitih institucija, poduzeća društvenih subjekta i poljoprivredni sektor omogućuje tako velik utjecaj

PRIJATELJSKA KOOPERACIJA GRADSKE HRANE

- Ideju je 2006. pokrenuo Steve Cook zbog potrebe za cjelovitom, prirodnom, i organskom prodavaonicom mješovitom robom koja se fokusira na **lokalne** poljoprivrednike i proizvode
- Sa sjedištem u Virginiji, SAD
- 2011. godine prva Friendly City Food Co-op prodavaonica otvorila je svoja vrata
- Tvrtka u vlasništvu i **demokratski kontrolirana** od strane velike grupe lokalnih vlasnika

Izvor: <https://friendlycity.coop/>

Područje djelatnosti

- Friendly City Food Co-op je **trgovina organske mješovite robe** koja je
  - Kooperacija u lokalnom vlasništvu
  - Ima naglasak na zdravu hranu, lokalne proizvode i održivo proizvedenu robu
  - stvara poštene i prijateljske odnose, vibrantno lokalno gospodarstvo, zdrave i informirane potrošače
  - savjesno i održivo koristi resurse.
- Ni profitna ni neprofitna (dobit se ili reinvestira u trgovinu, članovima ili ulaže natrag u lokalnu zajednicu)
- Vrednuju se načela jednakosti među vlasnicima, obogaćivanje zajednice i podrška lokalnim održivim proizvodima

Aktivnosti

- Borba protiv **otpada hrane**:
  - Proizvodi, sendviči i salate koji se ne prodaju doniraju se lokalno
  - Proizvodi koji nisu dovoljno dobri za doniranje daju se u projekt vrta kao kompost
  - Dio dobivenih proizvoda zatim se prodaje natrag u Friendly City Food Co-op, kako bi se dovršio održivi ciklus
- Friendly City Food Co-op Community Fund: prihvaćanje zahtjeva za donacije javnosti za događanja u zajednici na ekološkoj tržnici

7 kooperativnih principa (1/2)

- **Dobrovoljno i otvoreno članstvo** – Kooperacije su dobrovoljne organizacije, otvorene za sve osobe koje mogu koristiti njihove usluge i spremne prihvatiti obveze članstva, bez spolne, društvene, rasne, političke ili vjerske diskriminacije.
- **Demokratska kontrola članova** – Kooperacije su demokratske organizacije koje kontroliraju njihovi članovi, koji aktivno sudjeluju u postavljanju politike i donošenju odluka.
- **Gospodarsko sudjelovanje članova** – Članovi ravnopravno doprinose i demokratski kontroliraju kapital svoje kooperacije. Barem dio tog kapitala obično je zajedničko vlasništvo kooperacije. Članovi obično primaju ograničenu naknadu, ako postoji, na kapital upisan kao uvjet za članstvo.
- **Autonomija i neovisnost** – kooperacije su samostalne, samopomoćne organizacije koje kontroliraju njihovi članovi.

7 kooperativnih principa (2/2)

- **Obrazovanje, obuka i informacije** – Kooperacije pružaju obrazovanje i obuku za svoje članove, izabrane predstavnike, menadžere i zaposlenike. Informiraju širu javnost posebice mlade ljude i donositelje odluka– o prirodi i prednostima suradnje.
- **Suradnja među zadrugama** – Kooperacije najučinkovitije služe svojim članovima i jačaju zadružni pokret radeći zajedno kroz lokalne, nacionalne, regionalne i međunarodne strukture.
- **Briga za zajednicu** – Kooperacije rade na održivom razvoju svojih zajednica kroz politike koje su odobrili njihovi članovi.

Naučena lekcija

- Friendly City Food Co-op nalazi se u lokalnoj zajednici. Ta im činjenica omogućuje da proizvode lokalno i održivo i vraćaju lokalnoj zajednici dok pokušavaju svesti na najmanju moguću mjeru bacanje hrane
- Važan dio socijalnog poduzetništva je demokratsko odlučivanje i ravnopravnost članova i (lokalne) zajednice
- Organizacije ne moraju biti neprofitne ili profitno orijentirane, ali ne mogu biti ni jedno od toga

Oleicola el Tejar, ES

- Poljoprivredna kooperacija drugog reda
- Integralna upotreba nusproizvoda maslina
- Osnovana 1967. godine od strane pet kooperacija
- Danas postoji 240 povezanih subjekata koji prerađuju masline za više od 80 000 poljoprivrednika
- Vodeća svjetska tvrtka u sektoru

Izvor: <https://eltejar.sbssoftware.es/>

Područje djelatnosti

- Oleicola el Tejar-ova korporativna svrha je **integralno korištenje nusproizvoda** maslinika, posebice mokre komine dobivene iz uljare
- Korištenje nusproizvoda maslina u proizvodnji **obnovljive energije** (biomasa)
- Kao odgovor na razvoj sektora, tvrtka je pionir u uvođenju novih tehnologija (npr. u vađenju ulja komine ili korištenju biomase iz maslinika)

“Smeće jednog čovjeka je
blago drugog čovjeka?”

Sustav oporabe otpada industrije maslinovog ulja

- Rastući razvoj sektora proizvodnje ulja
  - povećanje površine za uzgoj maslina
  - poboljšanje vrste
  - proizvodnja ulja veća od 1.500.000 Tm
  - Ukupna količina otpada nastalog u berbi doseže 6.000.000 Tm
- Oleicola el Tejar razvijla je procese koji postižu eliminaciju tog otpada bez opterećenja za sektor ili okolišne uvjete

Davanje nove koristi otpadu

- **Prerada otpada**

- Kooperacije članice koje proizvode maslinovo ulje donose svoj otpad (“alperujo”), koji je mješavina vegetacijske vode, čvrstih dijelova masline (koštica i kora) i masnih ostataka, u objekte Oleícola del Tejar.
- Tamo se “alperujo” centrifugira da bi se odvojilo ulje, suši a zatim se ulje ekstrahira

- **Nova upotreba**

- Dio "alperujo" se koristi za ishranu životinja.
- Od ostatka se ekstrahira orujo maslinovo ulje koje se pomiješa s ekstra djevičanskim maslinovim uljem i zatim koristi za ljudsku prehranu.
- Otpad ekstrakcije se iskorištava - korištenjem kombiniranih tehnika topline i energije za proizvodnju obnovljive energije

Naučena lekcija

- Oleicola el Tejar koristi otpad iz industrije maslinovog ulja za proizvodnju energije iz biomase, hranu za životinje i različite vrste maslinovog ulja
- 100% maslina se koristi bez otpada na kraju – cirkularna ekonomija
- Fleksibilne prilagodbe promjenama u industriji ulja učinile su ih liderima u svom području
- Proizvedu 26.000.000 tona biomase čime je izbjegnuta emisija od 8.000.000 tona CO₂.

INDIVIDUALNI/GRUPNI RAD

Radni zadaci – 2.5 sata

- Pronađite tri primjera dobre prakse u svojoj zemlji ili u Europi.
- Izaberite jedan omiljeni primjer i sažmite ključne činjenice o tom socijalnom poduzeću.
- Objasnite to nekom od svojih kolega i opišite najfascinantnije aspekte.

KONZULTACIJA

Radni zadatak – 1 hr

- Recite svom voditelju što ste do sada saznali i gdje ste imali poteškoća.

TRAIN-CE-FOOD projekt

<https://trancefood.si/hr/home-english>

Autori: Michael Eder, Martin Moser (STRATECO)

michael.eder@strat.eco, martin.moser@strat.eco

Ovaj projekt sufinancirala je Europska komisija, Opća uprava za unutarnje tržište, industriju, poduzetništvo i mala i srednja poduzeća. GA: SI2.823699.

Ova publikacija odražava samo stavove autora i suradnika, a Komisija se ne može smatrati odgovornom za bilo kakvu upotrebu informacija sadržanih u njoj.

